

6. třída DĚJEPIS

Úvod do dějepisu

- dějepis se učíme, abychom lépe porozuměli dějinám a pochopili, proč došlo k různým událostem
- dějiny = minulost lidstva
- historické prameny = to, co nám po předcích zbylo (malby, obrazy, stavby, nádoby, fotografie, šperky, zbraně...)
- písemné prameny se uchovávají v archívech
- obrazové prameny se uchovávají v galeriích
- hmotné prameny se uchovávají v muzeích
- lidé, kteří zkoumají a hledají hmotné prameny, se nazývají archeologové
- lidé, kteří zkoumají dějiny, se nazývají historikové

Čas

- lidé měřili čas podle pakujících se přírodních úkazů – např. měsíc byla doba, od kdy do kdy trvalo, než se měsíc dostal z úplňku do úplňku
- hodiny se měřily podle výšky slunce nad obzorem
- letopočet – počítá se od data narození Ježíše Krista => to, co se stalo před tímto datem, označujeme jako před naším letopočtem (př. n. l.); to co se stalo po tomto datu, označujeme jako našeho letopočtu (n. l.)

Období dějin

- Země je stará asi 4,5 miliardy let
- vývoj Země dělíme na prahory, prvohory, druhohory, třetihory a čtvrtohory
- vývoj člověka spadá až do čtvrtohor

Lidské dějiny

Pravěk

od: vznik člověk (asi 3 miliony let př. n. l.)

do: vznik prvních států a písma (asi počátek našeho letopočtu)

- nejdelší období lidských dějin

Starověk

od: vznik prvních států a písma (asi počátek našeho letopočtu)

do: zánik Západořímské říše (476 př. n. l.)

- období rozkvětu a pádu antického světa

Středověk

od: zánik Západořímské říše (476 př. n. l.)

do: objevení Ameriky (1492)

- období rozkvětu křesťanství, králů a císařů

Novověk

od: objevení Ameriky (1492)

do: konec 1. světové války (1918)

- rozkvět a pád velkých monarchií

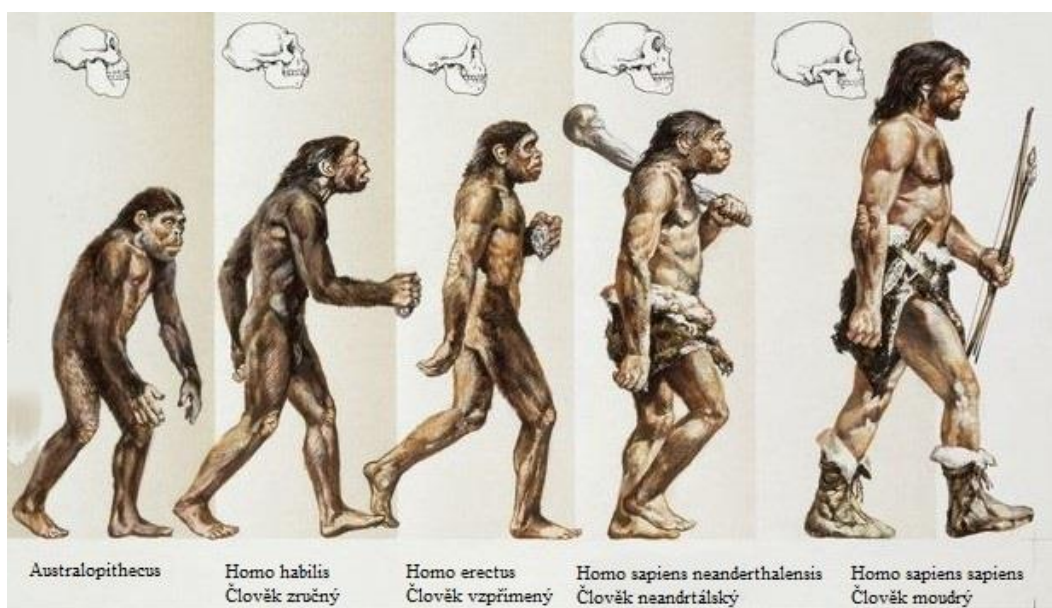
Novodobé dějiny

od: konec 1. světové války (1918)

do: současnost

- zhruba posledních 100 let

Vývoj lidského druhu

- lidé se začali vyvíjet v oblasti Afriky
- hominidé – společní předchůdci lidí a lidoopů

Australopithecus (4 – 2 miliony let př. n. l.)

- něco mezi opicí a člověkem
- chodil po dvou
- byli velcí asi jako 8 leté dítě (140 cm, 40 kg)
- žili v tlupách

- ve čtvrtohorách se objevil první druh člověka

Člověk zručný – Homo habilis (2 – 1 milion let př. n. l.)

- chůze po dvou, chápavý palec (palec v opozici => práce s nástroji)
- jednoduché myšlení
- malý (150 cm, 50 kg), měl dlouhé paže
- malá mozková část, velká čelist (syrové maso)
- živil se rostlinami a zbytky masa po šelmách
- zřejmě ještě nedokázal lovit větší kořist
- vyráběl první kamenné nástroje

Člověk vzpřímený – Homo erectus (1,8 milionů – 100 tisíc let př. n. l.)

- rozšířil se i do Evropy a Asie
- velký (180 cm, 70 kg), již neměl srst
- zvětšení mozku, zmenšení čelisti
- potil se => dokázal se lépe přizpůsobit změnám teplot
- dokázal rozdělávat a využít oheň
- živil se sběrem a lovem zvířat

Člověk rozumný – Homo sapiens

Člověk rozumný neandrtálský – Homo sapiens neanderthalensis

(600 tisíc let př. n. l.)

- žil v době ledové, které se skvěle přizpůsobil (byl menší a mohutnější)
- lovil už větší zvířata (medvědy, tygry)
- používal oštěp a kyj
- stavěl si obydlí ze dřeva, kostí a kůže
- dokázal si ušít oblečení
- na konci doby ledové vyhynul, ale předtím se zkřížil s člověkem moudrým

Člověk moudrý, dnešního typu – Homo sapiens sapiens

(200 tisíc let př. n. l. – dodnes)

- do Evropy se dostal asi v roce 40 tisíc př. n. l., později se rozšířil do celého světa
- vysoká postava, dokonalá chůze po dvou
- velká mozková část, malá čelist
- skvělý lovec (mamuti)
- umělecké cítění – kresby, sošky, ozdoby, šperky...

- při vývoji člověka vznikly i tzv. slepé větve, tedy druhy člověka, které vymřely

PRAVĚK (3 miliony let př. n. l. – počátek našeho letopočtu)

- nejstarší a nejdelší období našich dějin
- zahrnuje vývoj člověka od lidoopů do dnešní podoby
- dělí se na 3 základní doby

doba kamenná (3 miliony – 2000 př. n. l.)

starší období (paleolit)

- lidé žili v tlupách okolo 20 – 30 členů
- živili se sběrem plodů, kořínků, vajec... a lovem zvěře
- často se stěhovali z místa na místo a obývali jeskyně či skalní převisy
- k výrobě nástrojů užívali hlavně kámen, kosti a dřevo
- pazourek – tvrdý, ale dobře zpracovatelný křemen => výroba pěstního klínu - základ zbraní
- z kosti dokázali vyrábět jehly a ušít si šaty (důležité v době ledové)
- začali pohřbívat své mrtvé – do hrobu dávali různé milodary (zbraně, šperky, sošky...)
- začali věřit v různé nadpřirozené síly (bohové, magie, matku přírodu apod.)

mladší období (mezolit, neolit a eneolit)

- lidé začínají žít v rodech (byli příbuzní) a s jinými rody bojují o území
- méně se stěhují, a tak si staví jednoduchá obydlí ze dřeva, kůže a slámy => vznik prvních vesnic
- dlouhé domy (typický příbytek) – žila v něm celá rodina i se zvířaty
- začínají pěstovat obilí, zeleninu, luštěniny... a chovat zvířata (prasata, ovce, kozy, skot)
- pro získání nové půdy kácejí a vypalují (žďáří) lesy
- vylepšují své nástroje (motyka, srp, jehla, tkalcovský stav, hrnčířský kruh), učí se vrtat a brousit
- dělba práce – role mužů a žen jsou jasně vymezeny (např. muž – lov, stavba domů, práce na poli; žena – péče o děti, příprava potravy, tkání)
- kolo a hák – dva nejvýznamnější vynálezy, které usnadnili lidem práci
- rozvoj řemesel a obchodu (výměnný – co jednomu přebývalo, vyměnil za to, co mu chybělo)

doba bronzová (2000 – 750 př. n. l.)

- první kov, který člověk dokázal zpracovat, byla **měď**, ta byla ale příliš měkká, a tak do ní přidal **ciín** => tím vznikla slitina zvaná **bronz**
- z bronzu se vyráběly především nástroje, zbraně a šperky

- vznikla nová řemesla – kovolijci a kovotepci; rozvíjelo se hrnčířství a tkalcovství
- rozvíjí se obchod – už i dálkový
- objevují se první platidla (mušličky, šátky, kovové kroužky)
- lidé žijí v kmenech – první rozdělení společnosti (náčelník, vojáci, zemědělci, řemeslníci...)
- stavba opevněných hradišť
- popelnice – nádoba na uchování popela mrtvého

doba železná (750 př. n. l. – počátek našeho letopočtu)

- zřejmě z Turecka se do Evropy dostal způsob, jak zpracovat železo
- železná ruda byla tvrdší než bronz a také jí bylo více
- lidé se živí chovem dobytka, zemědělstvím, řemesly a obchodem
- Evropu v té době postupně osídlili **Keltové**, **Germáni** a **Slované**

Keltové

- Keltům na našem území se říkalo Bójové => odtud název Bohemia
- byli velice vynalézaví (vymysleli kalhoty) a talentovaní, měli odvahu, rádi se zdobili
- v čele společnosti stál náčelník (někde i král) s ozbrojenou družinou
- dobré postavení měli řemeslníci a obchodníci, většinu obyvatelstva ale tvořili zemědělci
- speciální postavení měli druidi – kouzelníci, šamani, „lékaři“
- nejčastěji žili v tzv. oppidech = opevněná sídliště (vesnice)
- vytvořili nové nástroje (radlice, hrnčířský kruh)
- uctívali přírodu – bohové Země, hromu, deště... => nosili jim oběti, prováděli rituály
- germánské kmeny postupně vytlačily Kelty na sever

Germáni

- jejich život se podobal tomu keltskému, ale bohužel nebyli ani zdaleka tak nadaní a kultivovaní

Slované

- zaujali místo Germánů při tzv. stěhování národů (5. stol n. l.)
- na našem území se usídlily kmeny Čechů a Moravanů a založily zde první státy
- žili prostě – byli hlavně pastevcí a zemědělci
- měli své bohy (např. Perun – bůh bouře, Morana – bohyně zimy a smrti)